

BALESETI NÉPBIZTOSÍTÁS A NÉMET BIRODALOMBAN

A német szociális politika különös súlyt helyez a baleseti biztosításra. Dr. Hans Engel, a birodalmi munkaügyi minisztérium államtitkára a Szociális Szemle 1943 januári számában ismertetett cikkében megelégedéssel állapítja meg, hogy a német társadalombiztosítás baleseti ágát sikerült a jelen viszonyok közt elérhető legmagasabb szintig fejleszteni.

A társadalombiztosítás azonban csak üzemi balesetek és pontosan meghatározott foglalkozási betegségek esetében ad kártalanítást; közlekedési baleseteknél már csak akkor, ha a biztosítottat a munkaadó érdekében végzett utazás közben, a munkahelyre menet vagy jövet érte a baleset. Magánutakon, a háztartásban, testedzés vagy szórakozás közben szenvedett balesetek esetében a társadalombiztosítás baleseti biztosítási ága kártalanítást nem nyújt, holott az ilyen balesetek is a munkaképesség teljes elvesztésével vagy halállal végződhetnek.

A közlekedés hatalmas fejlődése, a sportolásnak szinte életszükségletté válása a súlyos balesetek számát rendkívüli mértékben szaporította. Egy nagy magánbiztosító intézet kimutatta, hogy az utóbbi időben a baleseti kártalanítás címén kifizetett összegek 53%-a közlekedési és sportbalesetekre esett.

A mindennapi élet sok oldalról fenyegető baleseti kockázatai ellen tehát a társadalombiztosítás egymagában kielégítő szociális gondoskodást, kártalanítást nem nyújt. Ezek a kockázatok csak *magánbiztosítás* útján fedezhetők. A baleset esetére szóló *magánbiztosítást azonban a társadalomnak csak aránylag csekély hányada veszi igénybe.* Amíg például a Német Birodalomban az üzemi balesetek esetére szóló társadalombiztosítás hatálya 6 millió munkavállalóra terjedt ki, a magánbiztosításban csak 350.000 személy volt baleset esetére biztosítva, évi 75 márka, tehát aránylag magas összegű átlagos biztosítási díj ellenében. A magánbiztosítottak túlnyomó többsége szabad pályán élő személy, akikre a társadalombiztosítás hatálya nem terjed ki. Erre való tekintettel a magánbiztosítók kénytelenek a kockázat különböző mértékére való tekintettel a biztosítottakat a díjfizetés szempontjából foglalkozásuk szerint több biztosítási csoportba sorozni, azonos összegű biztosítás ellenében különböző összegű díjakat követelni és így már a biztosításba való felvétel előtt a jelentkező életmódjáról és egyéb körülményeiről részletes kérdőívek útján tájékozódást szerezni. Nyilvánvalóan ezek az okai annak, hogy a baleset esetére szóló magánbiztosítás nem tudott a jelentőségének megfelelő elterjedtségre szert tenni.

A baleseti biztosítás népszerűsítését és széles rétegekre való kiterjesztését kísérelték meg az egy-egy utazásra szóló baleseti biztosítással, amikor az utas a menetjegy megváltásánál néhány fillér *egységes* díjtétel ellenében baleset esetére biztosítottá vált. Méginkább népszerűsítették a baleseti esetére Németországban az időszakos lapok, amelyek előfizetőiket és családtagjaikat az előfizetési díj ellenében baleset esetére is biztosították. Ez a biztosítás Németországban a legelterjedtebb volt, mert 20 millió személyre terjedt ki és az utóbbi időben évi 210.000 esetben adott kártalanítást. Ezek a népszerűsített biztosítások azonban a baleset folytán szenvedett kárral arányban nem álló, csekély összegű kártalanítást adnak, tehát elég távol vannak attól, hogy kielégítő népbiztosításnak legyenek tekinthetők.

Ezért Németországban szükségesnek találták, hogy baleset esetére szóló általános népbiztosítást hozzanak

létre, mely egységes díjtétellel olcsó legyen, mégis kielégítő kártalanítást nyújtson.

Ezt a célt valósította meg az 1942 december i-én életbelépett a baleset esetére szóló népbiztosítást szabályozó német törvény.

A baleset esetére szóló népbiztosítás hatálya kiterjed minden, a közlekedés, a foglalkozás, testedzés, háztartás körében vagy bármely más körülmények között szenvedett balesetekre. A biztosítási védelem díjpótlék nélkül, a motorkerékpárok és a gépkocsik vezetőire és a repülőgépek utasaira is kiterjed.

Ügyvitele igen egyszerű. A felvételnél nem kell körülményes kérdésekre válaszolni, de a díj csekély-sége miatt a biztosítottat nem is figyelmeztetik az esedékessé vált díjak megfizetésére.

Nem biztosíthatók: az elmebetegek, vakok, süketek, bénák, epileptikusok vagy más súlyos idegbajban szenvedők, valamint azok, akik keresőképességüknek több mint 70%-át tartósan elvesztették. Egyéb beteg-ségek és fogyatékoságok (pl. az egyik láb vagy szem hiánya) a biztosítást nem zárják ki. A közismert bizto-sítási ajánlatot nem kell beadni, a biztosított személyi adatainak bejelentése és a fentiekre vonatkozóan feltett kérdésre adott szóbeli válasz után, legalább egy-havi biztosítási díj (1.- vagy 1.50 márka) lefizetése ellenében azonnal kézhezkapja a kötvényt. A kötvény felsorolja a biztosításra vonatkozó fontosabb tudni-valókat. A biztosítás a kötvény kiadását követő harmadik napon, déli 12 órakor hatályba lép.

A baleseti népbiztosítás kétféle: személyre szóló és családi biztosítás. A személyre szóló biztosítás díja havi 1 márka, a családi biztosításé havi 1.50 márka.

A kártalanítás személyre szóló biztosításnál:

halál esetében.....	1000 márka
teljes rokkantság esetében	5000 »

(részleges rokkantság esetében arányosan keve-sebb jár).

Családi biztosításnál a díjtétel egységes, tekintet nélkül a családtagok számára.

A családfőnek járó kártalanítás:

halál esetében.....	1000 márka
teljes rokkantság esetében	5000 »

A feleség után járó kártalanítás:

halál esetében	1000 márka
teljes rokkantság esetében	3000 »

Gyermekek után járó kártalanítás (ha a háztartásban élnek, a 4. évtől 16 éves életkoruk betöltéséig):

halál esetében temetkezési hozzá-járulás	100 márka
teljes rokkantság esetében	1.000 »

A feleség és a gyermekek után nem fizethető ez a kártalanítás, ha foglalkozásuk közben üzemi balesetet szenvedtek. A foglalkozást űző feleség azonban saját személyére külön biztosítást is köthet. Az ilyen bizto-sított nő nem foglalkozási baleset esetében mind a személyi, mind a családi biztosítás alapján kártalanításra jogosult. Ugyanez érvényes a foglalkozást űző 14-16 éves gyermekekre is.

Többletbiztosítás is köthető, de legfeljebb a fentebb említett összegek kétszereséig.

A legmagasabb *belépési életkor* eredetileg 60 év volt, ebben az esetben a biztosítás legfeljebb öt évre terjedhetett. Utóbb azonban már 60 évnél idősebb életkorú személyek felvételét is megengedték. A bizto-sítás hatálya a 65 életév betöltése hónapjának utolsó napjával – külön felmondás nélkül – megszűnik.

A biztosítási védelem közvetlen háborús esemé-nyekre nem terjed ki. Ezeket az állam kártalanítja. Olyan balesetek azonban, amelyek a háborúval csak közvetett összefüggésben állanak, pl. az elsötétítéssel, légvédelmi gyakorlatokkal, légiriadókkal kapcsolatos balesetek, kártalanításra jogosítanak. Tíz százaléknál alacsonyabb keresőképességsökkenésnél, vagy olyan test-rész elvesztésénél, amely 5%-nál alacsonyabb kereső-képességcsökkenéssel jár, kártalanítási igény nem kelet-kezik.

A fentiekből megállapítható, hogy a német baleseti népbiztosítás a kockázatokkal teli háborús időkben a dolgozó népességnek a rendes társadalombiztosítási szolgáltatásokon felül kielégítő, körülményes eljárásoktól mentes, egyszerű védelmet nyújt.

Vigh Győző